

Богданович Т. Г.,

*Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи
НБУ, м. Львів*

ПРИНЦИП МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗІ

Важливими пріоритетами у сучасній системі вищої освіти є синтез та інтеграція наукових знань. Одним із шляхів досягнення цього є застосування принципу міжпредметних зв'язків. Предмет “іноземна мова” надає особливо широкі можливості для його реалізації при формуванні мовно-комунікативної, соціо-професійної та стратегічної компетенцій студента.

Ключові слова: *інтеграція знань, міжпредметні зв'язки, моделювання професійних ситуацій, стратегічна компетенція, Context and Language Integrated Learning.*

Важными приоритетами в современной системе высшего образования является синтез и интеграция научных знаний. Одним из путей достижения этого является использование принципа междупредметных связей. Предмет “иностранный язык” предоставляет особенно широкие возможности для его реализации при формировании языково-коммуникативной, социо-профессиональной и стратегической компетенции студента.

Ключевые слова: *интеграция знаний, междупредметные связи, моделирование профессиональных ситуаций, стратегическая компетенция, Context and Language Integrated Learning.*

Synthesis and integration of knowledge are regarded to be among top priorities in present-day higher education. One of the ways of pursuing it is the implementation of inter-subject links principle. The latter is widely used in foreign language teaching when forming language, communicative, professional and strategic competences of students.

Key words: *integration of knowledge, interdisciplinary connections, simulation of professional situations, strategic competence, Context and Language Integrated Learning.*

Розширення сфер міжнародних контактів у галузі науки, освіти, економіки визначають нові пріоритети у системі професійної підготовки кваліфікованого спеціаліста. Одним із них є синтез, інтеграція наукових знань та практичного досвіду, які в умовах навчального закладу досягаються, в першу чергу, наявністю міжпредметних зв'язків.

Особливе місце у процесі інтеграції наукових знань посідає предмет іноземної мови, оскільки він, в кінцевому результаті, уможливує та за-

безпечує умови для міжнародних контактів, необхідних для подальшого розвитку всіх сфер життя.

Важливість посилення загальної тенденції інтерактивного вивчення іноземної мови, акцент на розвитку комплексної соціально-культурної та професійно-стратегічної компетенції студента зазначено і в Документах Ради Європи, в яких розглянуто групу дескрипторів іншомовних професійно орієнтованих мовних та міжкультурних умінь і компетенцій майбутніх фахівців з іноземної мови (“An Erasmus Multilateral Project for development of sets of descriptors for language and intellectual skills and competences related to situations of professional language use” (2008), охарактеризовано сучасні підходи до навчання мови і професійно орієнтованого навчання дисциплін (“An Introduction to the Current European Context in Language Teaching“ (2004).

Актуалізація принципу міжпредметних зв'язків передбачає певні установки у всіх ланках та компонентах викладання іноземної мови, перш за все – у визначенні мети, змісту, методів та форм навчання.

Головною метою, відповідно, стає надбання студентами ключових компетенцій в інтелектуальній, комунікативній, інформативній та фаховій сферах, які уможливають розуміння інформації іноземною мовою, здібність використовувати її як інструмент спілкування, співробітництва та саморозвитку.

Зміст предмету іноземної мови змінюється, в першу чергу, за рахунок підключення суміжних тематик з інших предметів. Це зайвий раз підтверджує той факт, що іноземна мова, як ніякий інший предмет, відкрита для численних міжпредметних зв'язків і для використання у навчальному процесі інформації з інших галузей знань.

Не менш важливим є те, що намір наблизити навчання до конкретних фактів та реалій професійного життя стикається з необхідністю моделювання соціально-фахових ситуацій, які, як правило, базуються на інтеграції різних видів професійної діяльності.

Розвиток навичок та вмінь фахово-спрямованого спілкування здійснюється з врахуванням міжпредметних, міждисциплінарних характеристик. При цьому відбувається перехід не тільки від умовно-мовленнєвих, репродуктивних видів навчання до суто комунікативних, обумовлених вимогами ситуацій та контексту комунікації, але й до міжпредметних моделей, котрі відтворюють реальні соціально-професійні фрагменти життя багато-профільного характеру та застосовуються для відпрацювання студентами пошуку рішень в професійних та ділових соціально-культурних ситуаціях.

Необхідною стає реалізація поняття *Content and Language Integrated Learning*, яке експлікує розуміння вивчення мови як таке, що базується на широкому застосуванні реальних багато-профільних ситуацій.

Вивчення адаптованих та автентичних матеріалів, розвиток вмінь та

навичок читання, аудіювання, говоріння та письма, формування комунікативної компетенції відбувається у проекції використання їх у майбутній професійній діяльності, з акцентом на їх функціональному призначенні. Прийоми читання різних видів (*skimming, scanning, surveying*) для пошуку інформації або її певного застосування, написання листів, документів, анотацій, рефератів, ведення професійно-орієнтованої бесіди передбачають не тільки лінгвістичні та фахові знання студента, але й його спроможність реалізовувати, застосовувати у якості фонових ті знання, які він одержав з інших предметів.

При вивченні фахової термінології слід враховувати і особливості розрядів спеціальних слів та термінів суміжних або співвідносних дисциплін. Так, наприклад, природнім є використання студентами економічного або фінансового профілю на заняттях з іноземної мови інформації, одержаної при вивченні соціальних, гуманітарних дисциплін. Важливими для них є і теми правового циклу, які вимагають бодай елементарної обізнаності з спеціальною лексикою юриспруденції і права та, ширше, знання правових аспектів фінансово-економічної та банківської діяльності.

Акцент на цінність міжпредметних зв'язків передбачає і відповідне специфічне використання форм і методів навчання, котрі не просто потребують з боку студентів знань, логічного та аналітичного мислення, але які формують навчальні основи для пізнавальної та творчої діяльності майбутнього фахівця вже на студентській лаві. Особливо це стосується методів розвитку фахово-орієнтованої лінгвістичної компетенції. Ділові ігри, проблемні ситуації, завдання з використанням проектно-методики та, особливо, *case study* є ефективними для формування професійно-комунікативної компетенції студентів, для реалізації всіх можливостей принципу міжпредметних зв'язків, оскільки вони уможливають розвиток навичок перенесення знань студентів з комплексу фахових дисциплін у площину предмету “іноземна мова” та навпаки, стимулює у студентів пошуки та встановлення зв'язків між явищами різних професійних сфер.

Реалізація головної мети вивчення іноземної мови у ВНЗі – залучення студентів до науково-технічного прогресу, задоволення їх потреб постійного професійного розвитку – можлива тільки при умові сформованості в них належної стратегічної компетенції та стратегій автономного навчання. В наш час, коли існують практично необмежені можливості доступу до будь-якої інформації, коли з'явилося цілком нове середовище навчання – комп'ютерні технології, формування вмінь студентів самостійно знаходити, відбирати, систематизувати, аналізувати, обробляти та застосовувати інформацію з метою одержання нових знань набуває особливої ваги. Принцип міжпредметних зв'язків є особливо акту-

альним для досягнення цієї мети – навчити студента вчитися, використовувати отримані знання для надбання нових знань. Більше того, можливість одержання інформації з різних джерел і середовищ навчання та самоосвіти – на заняттях з різних предметів та самостійно, автономно, в різних формах презентації – текстових, усномовних, графічних – сприяє формуванню системності знань з певного предмету, забезпечує цілісність навчального процесу.

Для повної реалізації потенціалу принципу міжпредметних зв'язків важливим є вибір та послідовність методів викладання. В останні роки спостерігається стійка тенденція застосовувати елементи різних методів на різних етапах заняття в залежності від мети, матеріалу вивчення, рівня лінгвістичної підготовки групи. Так, *H. G. Widdowson*, ще в розквіт і час повального захоплення комунікативним підходом, коли формування лексико-граматичних навичок відійшло на задній план, стверджував, що діяльність викладача має носити “еклектичний” (в доброму розумінні цього слова) характер. Доцільно тут згадати і теорію *Natural Approach* *С. Д. Крашена (Stephen D. Krashen)* з його опозицією *acquisition: learning*, або хрестоматійну теорію про стадії вивчення іноземної мови *Гарольда Палмера (H. E. Palmer)*. Порівняно недавно *Дж. Гармер (J. Harmer)* запропонував свою теорію вивчення іноземної мови – *Balanced Activities Approach*, яка особливо відповідає принципу інтеграції предметно-професійних та іншомовних знань в процесі вивчення іноземної мови у ВНЗі. Згідно цієї теорії, акцент ставиться не на одному – двох оперативних методах чи аспектах діяльності, а на вдалому виборі та послідовності застосування різних методів. Суттю підходу збалансованої діяльності є те, що в певній ситуації навчання застосовується комплекс методів, кожний з котрих є ефективним саме для цієї ситуації. Цей підхід, що базується на інтеграції певних методів, надає більше можливостей альтернативи, спрощує шлях до набуття мовно-комунікативної компетенції завдяки логічній моделі послідовності видів діяльності (I Input (a. roughly tuned; b. finely tuned). II Practice. III Output), використовує екстралінгвістичні ресурси. Так, на етапі пояснення і первинного засвоєння матеріалу традиційні методи з їх увагою до мовних вправ, розвитку мовної компетенції (*accuracy*) є цілком придатними. З метою дальшого розвитку практичних навичок мови (*directed, semidirected practice*) можна застосовувати більшість відомих методів, метою яких є вироблення сталих навичок використання мовного матеріалу у нових ситуаціях (e.g. *direct, audio-lingual, West's, Palmer's methods, community, situational, total physical approaches etc*). Для розвитку комунікативної компетенції студентів (*fluency*) неocenним є досвід комунікативного та ситуативного підходів. Комунікативно орієнтоване навчання і сьогодні є одним із пріоритетів навчання іноземної мови у вищій школі, але вже ні у кого не

викликає сумнівів те, що комунікативної компетенції можна досягти при умові добре сформованих мовних навичок, розвиток яких досягається іншими методами. Дж. Гармер вважає, що саме підхід збалансованої діяльності (*balanced activities approach*), як ніякі інші, забезпечує системність, циклічність, варіативність навчання, робить його особистісно орієнтованим, розкриває потенціал внутрішньої мотивації студента.

Неможливо не згадати про нові функції викладача іноземної мови при системі навчання з використанням потенціалу міжпредметних зв'язків. Це – стимулювання когнітивних процесів студентів, прищеплення їм навичок самостійного здобування інформації з фахових дисциплін, поради щодо комплексної технології для опрацювання, систематизації та передачі інформації як складової декількох сфер професійної практики. В таких умовах викладання і сам викладач, безперечно, повинен бути добре обізнаним з специфікою предметів, тематика та матеріали яких пропонуються на заняттях з іноземної мови. Отже, необхідність надбання компетенції особистісного та фахового удосконалення стосується як студентів, так і викладачів.

Диверсифікація варіантів вивчення іноземної мови, що є характерним явищем для сучасного етапу освіти, навчання в рамках ESP, може розглядатися лише як перший, необхідний етап в системі професійного навчання у вищій школі. Наступною передумовою, яка забезпечує комплекс необхідних компетенцій – мовної, комунікативної, соціо-професійної та стратегічної, є реалізація великого потенціалу міжпредметних зв'язків, що і є запорукою досягнення мовного прориву як одного із завдань вищої школи.

Література:

1. Воробйова І. Міжпредметні зв'язки у контексті поглиблення соціокультурного компонента навчання іноземних мов. – Іноземні мови в навчальних закладах. – № 1, 2008.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К., Ленвіт, 2003.
3. Harmer, Jeremy. *The Practice of Foreign Language Teaching*. – Longman, 2001.
4. *Insights from the Common European Framework* / Edited by K. Morrow. – Oxford University Press, 2004.
5. *Language learning and Working Competences*. Education Committee. Council for Cultural Cooperation, 2000.